

VAASSEN

HET DORP WAAR GEMEENSCHAPPEN VREEDZAAM SAMENLEVEN

door Johan Gortworst

Kasteel de Cannenburgh was ooit het kloppend hart van onze parochie. Wat hebben de bewoners van toen ons nu te vertellen?

We staan op sterke schouders

'Ik vind het belangrijk dat onze parochianen weten hoeveel inspanningen door de vorige generaties zijn geleverd om het katholieke geloof in deze streek te behouden. De Cannenburgh was daarbij van onschatbare waarde.' Dit zegt Hanny Melenhorst na ons bezoek aan kasteel de Cannenburgh. We waren er, samen met Gerard Bosgoed, die ochtend vroeg bij. Hanny was tot vorig jaar parochiemedewerkster in Vaassen en is nu een "gewone" vrijwilligster. Gerard waakt over het torenuurwerk van de St. Martinuskerk en regelt beeld en geluid tijdens de vieringen.

We liepen die ochtend rechtstreeks naar de huiskapel. Hier werd vanaf 1664 heimelijk de mis gevierd. Van het oorspronkelijke kerkinterieur is niet veel bewaard gebleven. Een glas in loodraam vermeldt de naam van de familie Isendoorn die van 1555 tot 1881 de kasteel-eigenaren waren. Het waren roerige tijden. Vanaf 1580 werd de rooms-katholieke godsdienst verboden. De druk op de katholieken om over te stappen naar het protestantisme was groot. In het geheim werden 'missiestaties' opgericht die vaak onder adellijke bescherming stonden. Zo ook in de Cannenburgh. Het geslacht Isendoorn bleef het rooms-katholieke geloof standvastig trouw en het kasteel ontwikkelde zich tot een belangrijk ankerpunt voor de katholieken in de gehele streek, van Apeldoorn tot Duistervoorde, Epe en Bussloo. Menig priester vond in de Cannenburgh een veilige schuilplaats tegen vervolging. De adellijke families in Loenen, Harderwijk en Deventer bleven ook trouw aan de kerk en droegen op hun manier bij aan de instandhouding van het ge-

loof. Tot een scherpe daling van het aantal katholieken kwam het in ons land overigens niet. Vanaf 1656 daalde het aantal in heel Nederland tot slechts negen procent.

Schuurkerk De Oosterhof

Langzaam werd het de katholieken oogluikend toegestaan om in schuurkerken vieringen te houden. Daar moest wel voor worden betaald en de bouw was aan regels gebonden. De kerken moesten zo ver van de begane wegen staan, dat mensen het gezang niet konden horen. Rieten daken waren verplicht om ze op schuren te laten lijken. Ze worden dan ook wel 'schuurkerken' genoemd. Ook de heren van de Cannenburgh ontkwamen niet aan deze regels en er kwam een einde aan de vieringen in de huiskapel. Nu bezaten de Isendoorns vele landerijen en boerderijen in de omgeving. Daar bovenop nog eens ruim 20 papier- en kopermolens. Aan de rand van Vaassen, op De Oosterhof, schonken de Isendoorns in 1754 aan de katholieken een huis met schuur om als kerkruimte te dienen. Mede door deze steun was rond 1800 ca 30% van de bewoners van Vaassen nog steeds rooms-katholiek. De schuurkerk was al snel te klein. In 1832, toen de katholieken weer openlijk hun geloof mochten belijden, werd op een terrein tegenover de schuurkerk een Waterstaatskerk gebouwd die in 1917 werd vervangen door de huidige Sint Bonifatiuskerk.

'Het Loo'

'De relatie van de Isendoorns met het Loo is altijd goed geweest,' zegt Gerard en dat gold ook voor sommige pastoors. Hij wijst me in de tuin voor het pastoraal centrum op een tulpenboom die meer dan 200 jaar oud is. Een tulpenboom van gelijke leeftijd staat in de tuin van Paleis het Loo. Toeval? Het is bekend dat pastoor J.H. Rentinck (1785-1789) goede connecties had met stadhouder Willem V. Frederik Johan van Isendoorn (1699-1771) diende in het leger van stadhouder Willem IV. Zijn bevordering in 1747 tot kolonel kreeg hij persoonlijk uit handen van stadhouder Willem IV. Toegang tot de Veluwe ridderschap had hij echter als katholiek niet. Baron Frederik van Isendoorn was kamerheer van koning Willem I, Willem II en Willem III. Betere vrienden kun je niet hebben.

Wat leren we van dit bezoek?

In het parochiecentrum maken we de balans op. Het was Gerard al

eerder opgevallen dat de boeren de politieke strijd voor zover het kon probeerden te negeren. De families kenden elkaar en onderlinge samenwerking was nodig om het hoofd boven water te houden. Je geloof stond vreedzaam samenleven niet in de weg. Bovendien waren de Isendoorns voor velen hun broodheer. Ze waren tevreden over hun bescherming. Een reden voor een opstand was er niet. Ongetwijfeld was er bitterheid en verdriet dat de oude kerk in het dorp Vaassen hen was ontnomen, maar tijd voor treuren had je niet. Zowel Hanny als Gerard spreken met bewondering over de standvastigheid van het geslacht Isendoorn. In moeilijke tijden bleven ze trouw aan het oude geloof en steunden ze, ongetwijfeld vaak in het verborgen, hun geloofsgenoten. Ze sloten met de juiste personen bondgenootschappen.

Waaait die geest van verdraagzaamheid nog steeds in de streek? Hanny vindt van wel. Het is tot op heden gelukt om vreedzaam samen te leven met de verschillende gemeenschappen die er in Vaassen zijn, zoals de protestanten, woonwagenbewoners en de Molukse en Turkse gemeenschap. De voormannen van deze gemeenschappen speelden daarbij een verbindende rol.

Hoe verder?

De rooms-katholieke gemeenschap is nu klein en vergrijsd. Hanny vindt het van grote waarde dat er door het initiatief van pastoor ten Have weer vieringen zijn in de St. Martinuskerk. De opkomst mag best hoger worden. Je hebt een gemeenschap nodig om in je geloof te groeien. Dat trekt nieuwe leden aan en die aanwas blijft nog uit. Gerard denkt dat er eerst een generatiewisseling nodig is. Hij put hoop uit het feit dat er landelijk een flinke toename is van volwassenen die zich laten dopen. Hij gelooft in een toekomst voor de kerk. Bij het afscheid geeft Gerard me een boek mee van Marie Koenen, een katholiek schrijfster die niet meer gelezen wordt. In 'De Wilde Jager' schildert ze het leven rond de Cannenburgh tijdens de tachtigjarige oorlog. Eén zin valt me op: 'Wijs deden we, den nieuwen tijd hier binnen te halen. Vasthouden aan het verleden, dat is ermee sterven en vergaan.' Laten we gaan 'voor den nieuwen tijd.'

“Je hebt een **gemeenschap** nodig om **in je geloof** te groeien”

